

Kāda ir garantija programmēšanas darbiem?

Sabīne Beļska, SIA "Zvērinātu advokātu birojs CersJurkāns", jurista palīdzē, speciāli ITiesības.lv

Vai likumā ir noteikts garantijas termiņš izpildītiem programmēšanas darbiem, piemēram, izstrādātai mājaslapai? Kādā likumā tas norādīts? Vai pakalpojuma sniedzējs var atteikties no garantijas sniegšanas klientam?

Ir būtiska nozīme tam, kas ir pakalpojuma pasūtītājs. Tiesiskais regulējums un vērtējums par sniegtā pakalpojuma atbilstību līgumam atšķiras atkarībā no tā, vai pasūtītājs ir uzskatāms par patērētāju vai komersantu.

Ja pasūtītājs noteiktu programmēšanas darbu veikšanai ir patērētājs – fiziska persona –, kas noslēdz līgumu par noteiktu programmēšanas darbu veikšanu personiskai lietošanai (nevis saimnieciskajai vai profesionālajai darbībai), primāri jāpiemēro [Patērētāju tiesību aizsardzības likums](#) (PTAL). Savukārt, ja pasūtītājs ir komersants – komercreģistrā ierakstīta fiziskā persona (individuālais komersants) vai komercsabiedrība (personālsabiedrība un kapitālsabiedrība), attiecības starp pasūtītāju un izpildītāju galvenokārt regulētas [Civillikumā](#) (CL), un [Komerclikuma](#) speciālās tiesību normās.

Programmēšanas darbus visbiežāk pasūta komersanti saimnieciskās vai profesionālās darbības nodrošināšanai. Tomēr nevar izslēgt gadījumus, kad patērētājs noslēdz līgumu, piemēram, par datorspēles izstrādi. Tādējādi, lai gan tas nav obligāts noteikums, tomēr pirms līguma slēgšanas ir ieteicams pārliecināties par pasūtītāja tiesisko statusu.

Ja pasūtītājs ir patērētājs

Programmēšanas darbi [PTAL](#) izpratnē var tikt uzskatīti par pakalpojumu, kura rezultātā tiek radīta prece ar digitālajiem elementiem (digitālais saturs vai pakalpojums). Aplūkojamajā gadījumā mājaslapas izstrāde ir pakalpojums, kura rezultātā tiek radīts digitālais saturs – mājaslapa.

Ja izstrādātā mājaslapa neatbilst līguma noteikumiem, piemēram, izstrādāta nekvalitatīvi, pasūtītājs saskaņā ar CL ir tiesīgs prasīt zaudējuma atlīdzību

Lai piemērotu [PTAL](#) regulējumu, ir jānoskaidro, vai klients ir uzskatāms par patērētāju [PTAL](#) izpratnē. [Direktīvā 2011/83/ES](#) par patērētāju tiesībām norādīts, ka patērētāja definīcija attiecas uz fiziskām personām, kuras rīkojas nesaistīti ar komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju.

Ja pasūtītājs atbilst PTAL [1.panta](#) 3.punktā ietvertajai definīcijai, tad pakalpojuma sniedzēja pienākums ir nodrošināt digitālā satura vai pakalpojuma atbilstību līguma noteikumiem saskaņā ar patērētāju tiesību aizsardzību regulējošajām speciālajām normām. Pakalpojuma sniedzējs nedrīkst ierobežot no likuma izrietošās

patērētāja tiesības pieteikt pretenzijas par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstību līguma noteikumiem.

Garantijas jēdziens

[PTAL](#) patērētājiem piešķirtas tiesības pieteikt pretenziju par digitālā satura un digitālā pakalpojuma neatbilstību līguma noteikumiem, savukārt garantija ir papildu saistības, kuras uzņemas tās devējs.

Ir izšķirami divi garantiju veidi:

- [PTAL](#) noteiktās patērētāja tiesības pieteikt pretenziju par nekvalitatīvu pakalpojumu noteiktā laika posmā – obligāta prasība attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, kuras iegādājas patērētājs (sadzīvē šādos gadījumos tiek lietots vārds “garantija”);
- līgumiskā jeb papildu garantija, ko ražotājs vai pārdevējs sniedz brīvprātīgi (papildu saistības, kas nav paredzētas [PTAL](#) un citos normatīvajos aktos).

Proti, no [PTAL](#) izriet, ka pakalpojuma sniedzējs ir atbildīgs par digitālā satura vai pakalpojuma piegādes dienā esošu neatbilstību, kas atklājas divu gadu laikā no digitālā satura vai digitālā pakalpojuma piegādes dienas. Ja digitālā satura vai pakalpojuma neatbilstība atklājas gada laikā pēc piegādes dienas, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir pienākums pierādīt, ka piegādes laikā digitālais saturs vai pakalpojums bijis atbilstošs. Detalizētāks pienākumu un atbildības regulējums atrodams [PTAL 16.¹pantā](#), savukārt digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstības kritēriji norādīti [PTAL 16.²pantā](#).

Par līgumisko garantiju nav uzskatāms neviens apsolījums, kas dod patērētājam mazāk tiesību, nekā noteikts likumā. Tāpat līguma noteikums, kas paredz, ka patērētājs atsakās no savām likumīgajām tiesībām (piemēram, tiesībām divu gadu laikā pieteikt pretenziju), uzskatāms par netaisnīgu un nav spēkā. Savukārt papildu jeb līgumisko garantiju katrs pakalpojuma sniedzējs var izvēlēties piedāvāt brīvprātīgi. Patērētājam nav tiesību pieprasīt šādu papildu sniegto garantiju, ja vien līgumā tas nav tieši noteikts.

Ja pasūtītājs ir komersants

[CL](#) tapšanas laikā informācijas tehnoloģijas mūsdienu izpratnē nepastāvēja, kā arī nebija sastopami tādi līguma priekšmeti kā interneta mājaslapu izstrāde. Tādējādi ir jānošķir, vai uz līgumu par programmēšanas darbiem attiecas [CL](#) normas, kas regulē uzņēmuma līgumu vai pirkuma līgumu.

Lai gan [CL 2214.panta](#) 1.daļas otrais teikums norāda uz likumdevēja noteiktajiem kritērijiem, kā nošķirams uzņēmuma līgums no pirkuma līguma, tomēr šis nošķirums neaptver bezķermenisku lietu, piemēram, mājaslapu, izstrādi. Personalizētas interneta mājaslapas nav iespējams iegādāties, jo tās tiek programmētas atbilstoši pasūtījumam. Tādējādi [CL](#) normas ir jātulko atbilstoši mūsdienu dzīves realitātei, nevis tikai gramatiskajam tiesību normas formulējumam. Tiesu praksē atzīts – ja līguma priekšmetu nav iespējams iegādāties gatavu, tad tā izstrāde tiek uzskatīta par uzņēmuma līgumu, nevis pirkuma līgumu. Līdz ar to uz starp pusēm noslēgto līgumu par mājaslapas izstrādi būtu attiecināmi [CL](#) noteikumi par uzņēmuma līgumu.

Pamatojoties uz CL [2217.pantu](#), ja pasūtījums paliek vai nu pavisam neizpildīts vai vismaz nepabeigts, vai ir izpildīts slikti vai citādi nekā pasūtītājs norādījis, vai nav ticis laikā gatavs, kā arī ja apstrādāšanai doto lietu pēc darba pabeigšanas neatdod, tad uzņēmējam jāatlīdzina pasūtītājam nodarītie zaudējumi.

Ja pasūtītājs uzskatāms par patērētāju PTAL izpratnē, tad ar likumu ir noteiktas patērētāja tiesības divu gadu laikā pieteikt prasījumu par izpildītiem programmēšanas darbiem

[CL](#) atsevišķi nav ietverta pakalpojuma kvalitātes definīcija, netiek regulēti arī kvalitātes novērtēšanas kritēriji, savukārt [CL](#) panti par lietas trūkumiem šajā gadījumā nevar tikt piemēroti. Ievērojot minēto, pusēm ir būtiski pēc iespējas precīzāk līgumā definēt izstrādājamās mājaslapas īpašības, noteikt standartus, izstrādāt tehniskos noteikumus, specifikācijas u.tml. Gadījumā, ja izstrādātā mājaslapa neatbilst līguma noteikumiem, piemēram, izstrādāta nekvalitatīvi, pasūtītājs saskaņā ar [CL](#) ir tiesīgs prasīt zaudējuma atlīdzību (ja tādi radušies).

Saskaņā ar līgumu brīvības principu līdzēju tiesības ir brīvi noteikt līguma saturu, līdz ar to par līguma noslēgšanu un tā būtiskajām sastāvdaļām pusēm ir jāvienojas patstāvīgi.

Nemot vērā, ka no [CL](#) neizriet pienākums sniegt garantiju, puses līgumā var noteikt garantijas laiku, kurā izpildītājam ir pienākums izdarīt visus nepieciešamos labojumus vai novērst konstatētos trūkumus uz sava rēķina. Piemēram, praksē atrodami piemēri, kad izpildītājs nodrošina garantiju visiem izpildītajiem darbiem saskaņā ar tehniskās specifikācijas prasībām 24 mēnešu laikā no tīmekļa vietnes izstrādes un darbu pieņemšanas-nodošanas akta parakstīšanas dienas.

Secinājums

Apkopojot iepriekš minēto, ja pasūtītājs ir uzskatāms par patērētāju [PTAL](#) izpratnē, tad ar likumu ir noteiktas patērētāja tiesības divu gadu laikā pieteikt prasījumu par izpildītiem programmēšanas darbiem, piemēram, izstrādātās mājaslapas neatbilstību līguma noteikumiem. Šādā gadījumā pakalpojuma sniedzējs nevar ierobežot no likuma izrietošās patērētāja tiesības divu gadu laikā pieteikt pretenzijas. Savukārt, ja mājaslapas pasūtītājs ir komersants (nav uzskatāms par patērētāju), no normatīvajiem aktiem neizriet pakalpojuma sniedzēja pienākums šādas tiesības nodrošināt. Tā ir pušu brīva izvēle, ko ietvert līguma noteikumus.